

זעיר - מרצונו החופשי

של השבחה גאנאטית לאורך 17 דורות. עדר זה צורף לאגודה לביקורת התנובה ב-1926, ע"י אביו של גראבר. תנובת העדר עמדה אז על 4300 ק"ג חלב עם 136 ק"ג שומן (3.16%). שיטת ההשבחה שנקטו היתה - רבייה לפי קווי-דם מסוימים, ומגמת ההשבחה היתה: הקניית עטינים טובים ובריאים, מזג טוב והתמדה בהנבה. אמנם רוב הבוקרים מנסים לכוון את ההשבחה לאור המטרות הנ"ל, אולם נהגיו של ג. היו, במידה מסוימת בלתי מקובלים, כשמדובר בעדר כה קטן. וכך הוא מסביר את דרכו: "כשאני יוצא לרכוש פר חדש בשביל עדרי, אין אני מסתפק בעיון בתנובות היוצאות מגדר הרגיל של הוריו. אני בוחן את אבותיו (את מוצאו) משני הצדדים, דורות רבים ככל האפשר, כדי להימנע בעקיבות וציבות הורשת התכונות הרצויות לי בדורות הקודמים של הפר. מה שמעניין אותי באופן מיוחד בשעת רכישת הפר זהו - מה הוא עתיד לעשות ולהעניק לעדרי אני, ואין זה כה חשוב בעיני מה היו הישגיו בדרך כלל. ומשום כך אינני נזקק לפרים של האגודות להזרעה, כיוון שאיני יודע כיצד הם יפעלו בעדרי; לפיכך הנני יוצא לבחור בפר לפי צרכיו של העדר שלי בלבד. כך, למשל, אני מעוניין מאוד שעטיני הפרות שלי יהיו מחוברים יפה לגוף מפנים ומאחור. ואני בוחן כיצד עברה בירושה תכונה זו בדורות הקודמים של הפר, בצאצאים מצד האבות והאמהות גם יחד".

התמדה בכושר ייצור

הנה עוד תכונה שבוקר זה שואף להקנות לפרותיו בדרך המורשה, והוא מגדיר אותה במלים אלה: "הנבה מתמידה ובתקיימא, היא היא הרצויה לי, וזהו המעיד על כוחה של הפרה ועל יכולתה להאריך ימים. אינני מחבב כלל וכלל פרה, המפתיעה אותי בשיאים יומיים וגורמת לי אכזבות בתנובותיה האפסיות לקראת סוף התחלובה". ג. טוען שפרות כאלה פוגעות בתנובה הכוללת בשתי דרכים: (1) אין הן מתקיימות הרבה שנים בעדרו; (2) הן רגישות

לארזי גראבר הינו כאילו איכר זעיר, "ממוצע" ואף-על-פי-כן - בלתי רגיל. הוא, אשתו וחמשת ילדיו חיים ומתפרנסים יפה ממשק-בעל שבסאוט-דאקוטה. שטח הקרקע שלרשותם - כ-1700 דונם. מקור פרנסתם העיקרי - עדר פרות הול"ש טייניות, טהורות-גזע, המונה 28 פרות חולבות בס"ה. בימינו אלה, כשכל בעל משק חלב חותר להתרחבות, הרי יש לסווג את משקו של איכר זה בין המשקים המשפחתיים הזעירים. מבחינת הכנסת ברוטו משתייך ג. לסוגי ב'ג', שתקבור ליהם משיווק תוצרת מתנודדים בין 10 אלפים ל-40 אלף דולר בשנה. משקים מסוג זה מהווים כ-20% מכלל המשקים החקלאיים שבארה"ב, אולם תשומתם (בציוד, מכונות וכו') מגיעה ל-40%, תפוקתם בתוצרת חקלאית - 40%, וחלקם בקרקעות ובמיבנים עולה כדי 42%. משקו של ג. עשוי להימנות בין המשקים ה"ממורצעים" של הסוגים הנ"ל.

אולם משק זה ראוי גם לכינוי של משק "גדול ונכבד". הישגיו בהשבחה גאנאטית של עדרו, והזדקקותו לנהוגי הזנה בדוקים יפה ומ' שופרים זיכורו בעדר בקר חלב בעל כושר הנבה העולה משנה לשנה. התנובה הממוצעת ב-5 השנים האחרונות נעה סביב 8600 ק"ג חלב עם 317.5 ק"ג שומן (3.58%), ואין לראותה כתוצאה של מימשק נאות בלבד אלא, ובעיקר, כהישג

מהם, ולסגלו למשק הבקר שלנו. אציין כאן רק את שני הסעיפים העיקריים, מהם התרשמתי באופן מיוחד, אם כי אפשר להצביע על תופעות נוספות במימשק ענף החלב, הראויות להתכבד בהן. חייבים אנו לעשות הכל כדי לסגל לעצמנו את שיטת ההזנה של פרות החלב הנהוגה שם, וכן חייבים אנו לפתור את שאלת העבודה בענף, ביחד בעדרים הגדולים שלנו. איני רוצה להר"ח את הדיבור בשתי השאלות, שחומרתן ידועה למדי לכל העוסקים בענף, אולם אסור לנו להשלים עם העובדות כפי שהן ולהגיד שאין כל דרך לתיקון הדברים.

י. עצמון

קנה מצמחיה שהבשילה יותר משום שקצירתה נתאחזה מחמת שמיים שנתקדדו. איכר זה מוזר מן לעתים קרובות לפגישות של חוואים, בהן הוא מרצה על שיטות ההזנה הנהוגות במשקו. בנמקו את חשיבות המנות הקטנות של שחת בארוחות רבות ביממה הוא אומר: „אילו היו מציעים לאנשי שים לאכול בארוחה אחת את כל המזון הדרוש להם ביום, וודאי שלא היו מצליחים בכך, אולם הם יהיו מסוגלים לאכול מעל המגיע להם לפי תצורכתם אם המזונות יוגשו להם בארוחות אחדות. לפי „פילוסופיה“ זו אני נוהג עם פררתי.”

הערך האנרגטי של המנה

בהתקנת המזון המרוכז נתנסה ג. בנוסחאות וצירופים שונים ובסופו של דבר אימץ לעצמו את העקרון של הזדקקות למזונות המשובחים ביותר וביצוע ההזנה לפי השיטה הטובה ביותר, ורק בדרך זו הוא בא על שכרו המלא. בהתאם לכך הוא מרכיב תערובות מ"מ בעלות ערך קאלורי גבוה ונוהלי ההאבסה הם לפי שיטת „הזנת-אתגר“. לדעתו החשיבו בעבר, ואף מחשיבים גם כיום יתר על המידה את תפריטי המזון עשירי-החלבון. אם רוצים להצליח בקבלת „דלי-מלא-חלב“ מהפרה וכן גם וולד בכל שנה, הרי יש להקפיד על הספקת הקאלוריות, כשם שמקפידים על הספקת חלבון לפרה שופעת חלב. כדי לספק בשיעורים אופטימאליים את האנרגיה באמצעות המ"מ, מתקין ג. את התערובות לפי המתכון הבא:

תירס גרוס	2060 פאונדים
שיבולת-שועל מעוכה	1140 פאונדים
מזונות חלבוניים (כוספות)	800 פאונדים
ויטאמין דה מרוכז	2 פאונדים
שמן צמחים	17.5 ליטר
שמן הצמחים הוא בעל ערך קאלורי של 22 אלף לכל ק"ג. ג. מציין תוך הדגשה שאין הוא מכיל ניס לתערובת המ"מ אי-אלו מרכיבים מיסתוריים או „מאגיים“, כפי שרבים סבורים. כל דאגתו היא שפרותיו יקבלו במנת המזון שלהן די קאלוריות כדי שיגיעו ליצילות מאקסימאלית. שיטת „הזנת האתגר“ מתבטאת אצלו כדל-	

יותר למחלות עטין ומתייסרים בהן רבות במשך אותן השנים המעטות שהן מחזיקות מעמד בעדר. את ההתמדה בהנבה הוא רואה כתכונה תורשתית ומשום כך הוא בוחן גם תכונה זו במשפחתו של הפר שהוא עומד לרכוש.

בהצביעו על אחת הפרות שברפתו, הוא אומר: „הסתכלו נא ביפהפיה זו העומדת בקצה השורה; היא הניבה כמבכירה 227 ק"ג שומן (כ־6200 ק"ג חלב), אולם היא פתחה בשיאי-ירום בראשית התחלובה וירדה פלאים בשלבים המאחרים; היא עכשיו אחרי המלטתה השניה ולא שינתה את דרכה — אני עומד לסלקה מהעדר. טיפוס כזה של פרה משמש לי כהוכחה שהזנה (ויהיו נוהגי ההזנה המשופרים ביותר), אינם יכולים לשמש כפיצוי לתכונה מורשתית לקויה. קניתי פרה זו מעדר טוב למדי ונאמר לי על ידי המוכר שאמנם ידועים לו מקרים של „שקיעות“ בלתי נעימות בתחלובותיהן של פרות ממשפחה זו, אבל הוא מניח שבתנאי הטיפול וההזנה שבעדרי לא תופיע מגרעת זו כל עיקר; והנה נוכחתי, לאחר שנתיים של ניסיון בפרה זו, שאין תקנה לבעלת „מוס“ כזה אף בתנאים המשופרים ביותר והנני מחליט להוציאה.“

החזנה

גרבר שינה פעמים אחדות את יחסו למ"מ באיבוס פרותיו ב־10 השנים האחרונות, אולם לא חל שינוי שהוא ביחסו למנת המספוא הגס ובייחוד לשחת, בה הוא רואה את היסוד הראשי שוני והחשוב ביותר בתפריט המזון. בקשר עם זה הוא מצביע על שתי נקודות: ראשית — השחת שתהיה מטיב משובח, שנית — מנת התחמיק, שלא תעלה על 13 ק"ג ביום בעונת החורף בלבד (בקיץ — מרעה או מספוא ירוק); והוא מדגיש את חשיבות הגשת השחת במנות קטנות ב־4 ארוחות ביום ושולל לחלוטין את מנות השחת הגדולות, המוגשות בארוחה אחת ביממה. באשר להתקנת השחת — דעתו היא שיש להקפיד על קצירת האספסת בסמוך לפריחה, על אף החשש לגשם בתהליך הייבוש. הוא טוען שטיב שחת כזו, אף אם תירטב פעם ע"י גשם, יעלה בהרבה על שחת אספסת שתות-

מהעדר המוגדל. אני יודע מניסיוני שאני מת-פרנס יפה מ-28 פרות ומ-1700 הדונמים העומ-דים לרשותי, ואיני בטוח כלל וכלל כיצד יש-תלשלו העניינים כשאחזיק בעדר של 70 פרה". גארבר משקיע את כל מרצו, והוא אף מוכן להוציא כסף רב על השבחת עדרו, אולם חסכן הוא בניהול המשק שלו לגבי ציוד, מיבנים וכ-דומה, כשאין הדברים האלה תורמים באופן ישיר להרמת קרנו של העדר ולקידומו מבחינה גא-נאטית. משום כך הוא אינו להוט אחר מיתקני חליבה מודרניים ומסתפק עד היום במכונת חלי-בה מיטלטלת. את החליבה מבצע הוא בעצמו ואשתו עוזרת לו בכך. כל חמשת הילדים שלו, ביניהם שני בנים, האחד בגיל 14 והשני בן 11, יש להם תפקידים בעבודות הרפת. גם במיכון עבודות השדה אין הוא פזיז ביותר וזה 20 שנה שהוא עובד באותו טרקטור. במיבנים שלו, מטיפוס רפת העמדות, לא השקיע כספים במר-דניזאציה, פרט למיתקן אוטומאטי להוצאת הזבל מהתעלות; זהו ה"לוקסוס" היחיד שהוא הירשה לעצמו ליהנות ממנו.

סוד ההצלחה של גארבר הוא בשקידה מת-מדת על השבחת עדרו, הקפדה על כל פרט קטן בטיפול בעדר ובמימשק, ניצול יעיל של בני-המשפחה בביצוע העבודה (ללא עובדים שכירים כל עיקר) והימנעות מהשקעות הוצאות שאינן חיוניות בקיומו של המשק ובהגדלת ריווחיותו.

התהיה מוצדקת זכות קיומו של משק כגון זה גם בשנים הבאות, כשהמגמה הכללית בארה"ב היא הרחבת העדרים והגדלת השיווק של חלב לכל יחידה משקית — לעתיד פתרוניים.

תומצת מהתלת-ירחון

The Farm Q.

חוברת סתיו 1968

ע"י י. בן-רחל

קמן: כשבועיים לפני המלטה הוא מרגיל את הפרות למנות גדולות של מ"מ, ואחרי ההמלטה הוא מאפשר להן לאכול מ"מ כרצונן בשתי ארר-חות ביום; כל עוד הן עומדות על השיא היומי המאקסימאלי, אליו הגיעו, אין הוא מפחית ממנת המ"מ ורק אחרי שמתחילה הירידה בתנובה הוא מסדיר אותה בהתאם לרמת התנובה.

ממוצע נכוח או כמות גדולה?

לא פעם עמד גארבר בפני הברירה (דילאמה) — להגדיל את יחידת העדר או לא להגדיל, והוא מסכם את היסוסיו בדברים אלה: „אני מודה שאדם אחד יכול לקיים בהצלחה (בתנאי המי-כון של ימינו) עדר חלב המונה 70 פרה, אבל לא למעלה מזה, אולם במשק שלי, בהתחשב בנוהגי הטיפול והטיפול שהנני מקפיד עליהם, לא יהיה זה מוצדק להגדיל את עדרי כל עיקר.”

אין ג. מוכן להסתכן, בשעה שפרנסתו מוב-טחת לו בשפע משיווק חלב בכמויות גדולות מפרות עתירות-תנובה וממכירת בהמות רבייה במחירים גבוהים — עגלים-פרים, בני הפרות המצטיינות ביותר, ועגלות עודפות שאינן דרו-שות לו כתחלופה לפרות יוצאות. הביקוש לבה-מות רבייה, מצאצאי עדרו, הוא רב ורשימת המומינים היא ארוכה למדי. בזמן האחרון הוא אף זוכה במחירים גבוהים במיוחד בעד כל עגלה שהוא מוציא למכירה.

כשמעירים לו שייתכן והוא לא יוכל לקיים ריווחיות ורמת-חיים נאותה בשעה שהמגמה הכ-ללית היא להגדיל את ייצור החלב ע"י הגדלת יחידת העדר, הוא משיב: „אני חושש מאוד שהג-דלת יחידת העדר שלי תביא עימה ירידה בת-גובה הממוצעת וממילא יחדל גם הביקוש לבה-מות רבייה; מסופקני אם ההפסדים האלה יפוצו על ידי שיווק כמות גדולה יותר של חלב

▲ מידעיות המועצה לייצור ושיווק של בקר וצאן לבשר: במיכרז מיום 7.4.69 נמכרו 256 עגלים במחיר ממוצע של 3.43 ל"י לק"ג משקל חי. המחירים המאקסימאליים נעו בין 3.53 ל-3.58 ל"י והמחיר המינימאלי שהשיגו 15 עגלים היה 3.18 ל"י. נמכרו באותו מיכרז 23 עגלות במחיר ממוצע של 2.88 ל"י לק"ג (2.96-2.73) ו-49 פרות במחיר ממוצע של 2.60 ל"י המחירים לפרות נעו בין 2.23 ל-2.83 ל"י הקילוגרם.